

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 16/2012 vp

Valtioneuvoston kirjelmä komission tiedonannosta (Eurooppa 2020 -strategiaa tukeva talousarvio) ja ehdotuksesta neuvoston asetukseksi (monivuotinen rahoituskehys 2014—2020), ehdotuksesta neuvoston päätökseksi (omat varat), ehdotuksesta neuvoston asetukseksi (omien varojen päätöksen soveltaminen), ehdotuksesta neuvoston asetukseksi (omien varojen käyttöön asettaminen) sekä luonnoksesta Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission väliseksi toimielinten sopimukseksi (toimielinten talousarvioyhteistyö)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 17 päivänä helmikuuta 2012 lähettänyt jatkokirjelmän 1. VNK 13.02.2012 komission tiedonannosta (Eurooppa 2020 -strategiaa tukeva talousarvio) ja ehdotuksesta neuvoston asetukseksi (monivuotinen rahoituskehys 2014—2020), ehdotuksesta neuvoston päätökseksi (omat varat), ehdotuksesta neuvoston asetukseksi (omien varojen päätöksen soveltaminen), ehdotuksesta neuvoston asetukseksi (omien varojen käyttöön asettaminen) sekä luonnoksesta Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission väliseksi toimielinten sopimukseksi (toimielinten talousarvioyhteistyö) asiassa U 40/2011 vp maa- ja metsätalousvaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten. Lisäksi suuri valiokunta on 16 päivänä toukokuuta 2012 lähettänyt asiaan liittyvän jatkokirjelmän 4. VNK 15.05.2012 mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Minna Aaltonen, valtioneuvoston EU-sihteeristö
- lainsäädäntöneuvos Martti Anttinen, valtiovarainministeriö
- maatalousneuvos Kari Valonen, maa- ja metsätalousministeriö
- johtaja Juha Ruippo, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- MTT Taloustutkimus
- Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC.

Viitetiedot

Valiokunta on aikaisemmin antanut asiasta lausunnon (MmVL 13/2011 vp — U 40/2011 vp). Asiaa on käsitelty aikaisemmin tunnuksella E 36/2011 vp.

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄ

Ehdotus

Tanska on vienyt rahoituskehysneuvotteluita eteenpäin suunnitelmiansa mukaisesti tehokkaasti kaikilla tasoilla rinnakkain. Maalis-huhtikuussa neuvoston valmistelukoneistossa on käyty läpi neuvottelulaatikon elementit. Kaikki osat käyneet läpi viisiportaisen tarkastelun. Neuvotteluiden pohjustusvaihe on tulossa päätökseen, ja aukeamassa on Tanskan pj-kauden neuvotteluiden loppuvaihe.

Neuvotteluasetelmat ovat säilyneet miltei ennallaan. Muutoksina ovat Tshekin liittyminen nettomaksajaryhmään (mutta jatkaessa myös koheesion ystävissä), Espanjan irrottautuminen koheesion ystävistä ja jättäytyminen ryhmittymien välimaastoon sekä Kroatian liittyminen koheesion ystäviin. Vain kokonaistasokysymys näyttäisi pitävän ryhmiä koossa.

Helpoimpien kysymysten osalta — otsake 1 (älykäs ja osallistava kasvu) ilman koheesiopoliitiikkaa, otsake 3 (turvallisuus ja kansalaisuus), otsake 4 (globaali Eurooppa) ja otsake 5 (hallinto) — auki on lähinnä rahoituksen taso. Kohe-

siopoliitiikka on ristiriitaisin osa, ja tulevat ratkaisut ovat edelleen merkittävästi auki. Nettomaksajat etsivät nimenomaan koheesiopoliitikasta säästömahdollisuuksia koheesion ystävien puolustaessa rahoitusta tarmokkaasti. Myös maataloudessa suuret neuvottelukysymykset — I- ja II-pilarin välinen tasapaino, suorien tukien tasaaminen ja maaseudun kehittämisrahoituksen jakokriteerit — ovat edelleen auki, mutta yksityiskohtia on vähemmän.

Neuvotteluiden etenemisvauhdista käydään parhaillaan kädenvääntöä. Tanska on saanut neuvottelut vaiheeseen, jossa jäljellä olevalla pj-kaudella voidaan edetä vain käsittelemällä lukuhaarukoita. Ilman komission rahoituskehysesityksen teknistä päivitystä, joka näyttää nyt lykkääntyvän, Tanskan on kuitenkin vaikea edetä. Kypros valmistautuu pj-kauteen usean skenaarion pohjalta. Sen tulisi myös löytää tarkoituksenmukainen työnjako Eurooppa-neuvoston pysyvän puheenjohtajan Van Rompuyn kanssa. Euroopan parlamentti pohtii omaa rooliaan.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Valiokunta on aikaisemmin ottanut kantaa otsikosta ilmenevään asiaan lausunnossaan 24.11.2011 (MmVL 13/2011 vp — U 40/2011 vp). Valiokunta uudistaa aikaisemmassa lausunnossaan esittämänsä.

EU-ministerivaliokunta linjasi 10.2.2012, että Suomi kannattaa kurinalaista rahoituskehysten tasoa vuosina 2014—2020. Tavoitteeksi asetettiin noin 1 prosentin maksusitoumusmäärärahojen kokonaistaso EU-jäsenmaiden yhteenlasketusta bruttokansantulosta, mikä vastaa noin 100 miljardia euroa komission ehdotusta matalampaa kokonaistasoa. Komission ehdotuksen mukainen menojen kokonaistaso olisi noin 1,05

prosenttia EU:n yhteenlasketusta bruttokansantulosta (1,11 prosenttia kehysten ulkopuoliset menot huomioiden).

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan rahoituskehystä koskevat neuvottelut ovat edenneet kevään aikana virkamiestasolla ja poliittisella tasolla. Poliittisella tasolla asiaa käsitellään yleisten asioiden neuvostossa. Asiaa käsitellään Eurooppa-neuvostossa 28.—29.6.2012. Neuvottelujen edetessä käsittelyyn ovat tulleet mm. ensimmäiset versiot ns. neuvottelulaatikon. Neuvottelulaatikko muodostaa rungon Eurooppa-neuvostossa aikanaan tehtävälle rahoituskehystä koskevalle ratkaisulle. Rahoituskehysratkaisu tehdään ensi sijassa otsikkotasolla. Tällä hetkellä näyttää todennäköiseltä, että ra-

hoituskehyksen kokoon liittyvistä asioista neuvotellaan Eurooppa-neuvostossa vasta syksyllä.

Neuvotteluihin osallistumiseksi ja vaikuttamiseksi EU-ministerivaliokunta täsmensi Suomen kantaa rahoituskehykseen 11.5.2012 kokouksessaan. Täsmennys koski sitä, miten helmikuussa päätetty rahoituskehysten kokonaistason koskeva leikkaus olisi toteutettavissa otsikotasolla. Otsakkeiden sisällä tarvittavaan kannanmuodostukseen ministerivaliokunta palaa neuvottelujen edetessä ja tilanteen niin vaatiessa.

Valiokunta pitää tärkeänä, että EU:n rahoituskehysten käsittelyssä pysytään tavoiteaikataulussa eli lopullinen ratkaisu saavutetaan Eurooppa-neuvostossa lokakuussa ja loppuvuoden aikana päästään yhteisymmärrykseen Euroopan parlamentin kanssa. Valiokunta kuitenkin korostaa sitä, että tulee myös varautua tilanteeseen, jossa päätökset viivästyvät. Mahdolliset viivästykset päätöksenteossa eivät saa aiheuttaa katkoksia tai viivästyksiä tukien maksatukseen. Tässä yhteydessä valiokunta kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että neuvottelut Etelä-Suomeen eli A- ja B-tukialueelle maksettavan kansallisen 141-tuen jatkosta käydään samanaikaisesti EU:n yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksen kanssa. Nykyisen sopimuksen mukaan kyseistä tukea voidaan maksaa vuoden 2013 loppuun saakka. Mikäli neuvottelut eivät etene, sopimusta on jatkettava sellaisenaan ainakin siihen saakka, kunnes uusi neuvottelutulos on saatettu voimaan.

Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on todettu, että EU:n maatalouspolitiikan uudistamista koskevat ratkaisut on perinteisesti pidetty tiukasti maatalousneuvoston piirissä ja rahoituskehysneuvotteluissa on käsitelty vain rajallinen määrä asioita. Puheenjohtajamaa on kuitenkin nyt päättänyt tuoda kysymyksiä neuvottelulaatikkoon hieman aiempaa laajemmin, mitä erityisesti ns. koheesion ystävämaat ovat vaatineet saadakseen koheesiopolitiikan rinnalle lisää neuvottelukysymyksiä. Tärkeimmät rahoituskehysneuvotteluissa ratkaistavat kysymykset ovat maatalousrahoituksen kokonaistason ohella jäsenmaiden keskinäiseen rahoituksen jakautumiseen olennaisesti vaikuttavat kysymykset, kuten

maatalouden I- ja II-pilarin välinen tasapaino, komission esittämä suorien tukien tasaaminen ja maaseudun kehittämisrahoituksen jakokriteerit. Lisäksi neuvotteluihin on valikoitunut joukko teknisemmiltä vaikuttavia kysymyksiä, kuten suorien tukien viherryttämisen tavoitetaso ja EU:n osarahoitusosuudet.

Valiokunta kiinnittää tässäkin yhteydessä huomiota siihen, että EU:lta Suomeen palautuvista rahoista maatalouden osuus on selkeästi suurin, liki 70 prosenttia. Suomen nettomaksu-aseman kannalta erittäin tärkeä on maaseudun kehittämisrahoitus, jossa Suomi saa selkeästi maksamaansa enemmän takaisin. Sen tason puolustaminen kuuluuikin Suomen kannalta olennaiseen neuvottelukysymyksiin. Tehtävää ei helpota se, että useat EU:n perinteiset maatalousmaat, joiden EU:n keskiarvoa korkeampi tukitaso olisi laskemassa suorien tukien tasauksen seurauksena, vaikuttavat hakevan laskulle kompensaatiota maaseudun kehittämisrahoituksen kautta.

Viitaten edellä todettuun valiokunta korostaa sitä, että neuvottelut EU:n tulevista rahoituskehysistä nivoutuvat kiinteästi yhteen EU:n yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) suuntaviivoista ja sisällöstä käytävään keskusteluun. Yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksen osalta rahoituskehyksiä koskevissa neuvotteluissa on kyse EU:n budjettirahoituksen kokonaismäärästä ja sen kohdentamisesta eri tarkoituksiin, mm. maatalouspolitiikan eri pilareiden välinen painotus. Valiokunta on eri yhteyksissä ottanut kantaa yhteisen maatalouspolitiikan uudistukseen, viimeksi lausunnossaan 14.12.2011 (MmVL 18/2011 vp — E 87/2011 vp). Valiokunta uudistaa lausunnossaan esittämänsä kannanotot ja viittaa tältä osin myös hallitusohjelmaan.

Valiokunta toteaa, että Suomella on koheesiopolitiikassa puolustettavanaan Itä- ja Pohjois-Suomen erityisrahoitus osana syrjäisimpien ja pohjoisten harvaan asuttujen alueiden rahoitusta. Komission esittämä liki 43 prosentin leikkaus rahoitukseen ei ole hyväksyttävissä. Suomelle tulee vahvistaa nykyisen tasoinen rahoitus. Koheesiopolitiikan osalta valiokunta viittaa lausunnoissaan MmVL 19/2011 vp — E 85/2011

vp ja MmVL 7/ 2012 vp — U 72/2011 vp aikaisemmin esittämäänsä.

Valiokunta pitää välttämättöminä säästöjä EU:n hallinnossa, jonka menot kasvaisivat komission esityksen mukaan yli 10 prosenttia säästötoimista huolimatta. Hallintomenojen kasvua ei voida hyväksyä. Valiokunta pitää tärkeänä, että EU:n hallintoprosesseja kehitetään ja kevennetään säästöjen aikaansaamiseksi. Hallinnon kasvattamista edellyttävistä toimenpiteistä tulee pidättäytyä ja toimielimille tulee asettaa selkeät säästö- ja henkilöstöleikkaustavoitteet.

Maatalous ja maaseudun kehittäminen

Komission ehdotus EU:n rahoituskehikseksi vuosille 2014—2020 jäädyttäisi maatalous- ja maaseudun kehittämismenojen tason (koko kaudella 371,7 miljardia euroa) nimellisesti lähelle vuoden 2013 tasoa. Kokonaissummaan sisältyvä Suomelle tärkeä maaseudun kehittämisrahoitus pysyisi myös nimellisesti lähes nykytasolla (koko kaudella 89,9 miljardia euroa). Koska rahoituksen taso jäädytetään vuoden 2013 tasolle, on huomattava, että maatalouden rahoitus pienenee reaalisesti laskien. Samalla menojen jäädytys johtaisi siihen, että maatalousmenojen osuus EU:n kokonaismenoista laskisi kehyskauden aikana nykyisestä yli 40 prosentista noin 33 prosenttiin. Toisaalta komissio ehdottaa lisävarojen ohjaamista maatalouteen budjetin ulkopuolisista Euroopan globalisaatiorahastosta sekä Maatalouden kriisirahastosta.

Valiokunta korostaa sitä, että uusiutuviin luonnonvaroihin perustuvalla biotaloudella on tulevaisuudessa erittäin keskeinen asema talouden yleisen kehityksen kannalta ja myös talouden elvyttämisen kannalta niin Suomessa kuin EU:ssakin. Tarvitsemansa raaka-aineet maamme elintarviketeollisuus hankkii pääosin kotimaiselta maa- ja puutarhataloudelta. Kuljetuskustannusten takia merkittävä osa elintarviketeollisuudestamme on myös riippuvainen kotimaisesta raaka-aineesta. Elintarviketeollisuus on sekä tuotannon bruttoarvolla että arvonlisäyksellä mitattuna Suomen viidenneksi suurin teollisuudenala. Valiokunta pitääkin välttämättömänä, että biotalouteen keskeisesti kuuluvan

maatalouden rahoituksesta huolehditaan. On tärkeää, että Suomen kannanotot EU:n rahoituskehikseksi koskevissa neuvotteluissa edistävät omalta osaltaan myös muiden jäsenmaiden hyväksynnän saamista maamme tavoitteille yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksessa.

Valiokunta toteaa, että EU:n kokonaan rahoittamat sekä osarahoittamat tuet muodostavat Suomen maatalouspolitiikan perustan. Niiden osuus on ollut viime vuosina noin 70 prosenttia maatalouden saamasta kokonaistuesta. Näitä tukimuotoja ovat unionin kokonaan rahoittamat I pilarin CAP-tulotuet (540 milj. euroa) sekä unionin osaksi rahoittamat II pilarin tuet, joista rahallisesti merkittävimmät ovat luonnonhaittakorvaus (420 milj. euroa) ja maatalouden ympäristötuki (350 milj. euroa). Näillä tuilla on erittäin suuri merkitys maatalouden kokonaistulonmuodostuksessa, jossa tavoitteena tulee olla myös alkutuotannon aseman vahvistaminen elintarvikeketjussa. *Menestyminen EU:n maatalouspolitiikan rahoituksesta käytävissä neuvotteluissa onkin erittäin keskeistä suomalaiselle maataloudelle. Tämä edellyttää rahoituskehysneuvotteluissa hyvää yhteistyötä niiden maiden kanssa, joilla on samanlaiset tavoitteet EU:n maatalouspolitiikan rahoituksen osalta ja jotka haluavat turvata maatalouden toimintaedellytykset koko unionin alueella. Menestymisellä on suora yhteys myös Suomen nettomaksuasemaan, koska Suomen EU:lta saamista jäsenmaksun vastineista maatalous muodostaa edellä todetun mukaisesti lähes 70 prosenttia.*

Koska komission ehdotus EU:n rahoituskehikseksi vuosille 2014—2020 jäädyttäisi maatalous- ja maaseudun kehittämismenojen tason nimellisesti lähelle vuoden 2013 tasoa, maatalouden EU-rahoitus pienenee Suomessa reaalisesti laskien, ellei Suomi pysty lisäämään suhteellista osuuttaan EU:n maatalousbudjetista. Komission esitys I pilarin ns. CAP-tulotukien maksamisesta nykyistä tasaisemmin jäsenmaiden kesken ei juuri muuttaisi Suomen saamaa tukimäärää. Koska Suomessa hehtaarituki on alle 90 prosenttia EU-27:n keskiarvosta, Suomen suorien tukien kokonaismäärä nousisi komission laskelmissa tasaamisen myötä 2,4 miljoonaa euroa ra-

hoituskauten 2014—2020 aikana. Tulevan rahoituskauten budjetin tiukkuus on kuitenkin johtanut siihen, että EU:n komissio on päättänyt ehdottamaan samanaikaisesti tukien leikkausta 1,3 prosenttia kaikissa jäsenmaissa nykytilanteeseen verrattuna. Tämä tarkoittaa sitä, että tukia leikataan myös niissä maissa, joiden tukitaso on alle EU-27:n keskiarvon. Suomessa budjetin leikkauksesta aiheutuu 7 miljoonan euron menetys. Suomen suorien tukien määrä siis laskee noin 4,6 miljoonaa euroa vuodessa. Tämä vastaa noin 2 euron menetystä hehtaarilta nykytilanteeseen verrattuna.

Suomi saa nykyisin maksaa 10 prosenttia EU:n suorista tuista tuotantoon sidottuina. Viitaten yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksesta antamaansa lausuntoon valiokunta korostaa tässäkin yhteydessä, että jatkoneuvotteluissa yhtenä keskeisenä tavoitteena tulee olla maamme tuotantosidonnaisten tukien osuuden kasvattaminen.

Valiokunta painottaa voimakkaasti sitä, että Suomen EU:lta saamaan kokonaistukeen eniten vaikuttava tekijä tulee olemaan mahdolliset muutokset II pilarin maaseudun kehittämistuisissa, koska niiden osuus koko tukimäärästä on Suomessa moniin muihin EU-maihin verrattuna selvästi suurempi. Nämä II pilarin tuet koostuvat Suomessa valtaosin hehtaariperusteisesta ympäristötuesta ja luonnonhaittakorvauksesta. Komissio ei vielä esittänyt selkeää mallia näiden Suomen kannalta tärkeiden tukien jaosta jäsenmaiden kesken. Suomelle on myös erittäin tärkeää, että luonnonhaittakorvauksen ja ympäristötuen nykyiset kansalliset osarahoitusmahdollisuudet säilytetään. Tällä hetkellä Suomi maksaa kyseisistä tuista noin 72 prosenttia suoraan omasta kansallisesta budjetistaan.

Vaikutukset kansallisiin tukiin

Muutokset Suomen rahoitusosuudessa EU:n maatalousbudjetista ja EU:n yhteisen maatalouspolitiikan rakenne vuoden 2013 jälkeen vaikuttavat myös kansallisten tukien merkitykseen Suomen tulevassa tukijärjestelmässä. Kokonaan kansallisesta budjetista rahoitettavien maataloustukien valmistelu odottaa ratkaisuja EU:n seuraavasta rahoituskaudesta, sillä Suomen kansallinen tukijärjestelmä on sovittava yhteen uuden EU:n maatalouspolitiikan kanssa. Edellä on jo todettu, että neuvottelut Etelä-Suomeen eli A- ja B-tukialueelle maksettavan kansallisen 141-tuen jatkosta käydään samanaikaisesti EU:n yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksen kanssa. Tukea maksetaan Etelä-Suomessa pääasiassa nauta, sika- ja siipikarja- sekä puutarhatiloille. Erityisesti nautakarjatilojen taloudessa 141-tuilla on huomattava merkitys. Valiokunta korostaa samoin pohjoisen tuen (artikla 142) suurta merkitystä. Sen vaikuttavuutta arvioidaan viiden vuoden väliajoin.

Lausunto

Lausuntonaan maa- ja metsätalousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia ja erityisesti sitä,

että Suomen menestyminen EU:n maatalouspolitiikan rahoituksesta käytävissä neuvotteluissa on erittäin keskeistä suomalaiselle maataloudelle ja

että menestymisellä on suora yhteys myös Suomen neuvotteluasemaan, koska Suomen EU:lta saamista jäsenmaksun vastineista maatalous muodostaa lähes 70 prosenttia.

MmVL 16/2012 vp — U 40/2011 vp

Helsingissä 31 päivänä toukokuuta 2012

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Jari Leppä /kesk	Kari Rajamäki /sd
vpj.	Lauri Heikkilä /ps	Janne Sankelo /kok
jäs.	Heikki Autto /kok	Arto Satonen /kok
	Lasse Hautala /kesk	Katja Taimela /sd
	Anne Kalmari /kesk	Reijo Tossavainen /ps
	Timo V. Korhonen /kesk	Tytti Tuppurainen /sd
	Pirkko Mattila /ps	vjäs. Eero Suutari /kok.
	Jari Myllykoski /vas	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Carl Selenius.